

İLİM ÖĞRENMEK*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smil'lâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû biihsânin ilâ yevmi'd-dîn. Emmâ ba'd.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Cuma'nız mübarek olsun, kandiliniz mübarek olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri bu Şa'ban ayının hayrından, bereketinden cümlemizi faydalanan, hisselenen, nasibini kazanan kullardan eylesin...

Muhterem kardeşlerim! Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktar okuyarak, cuma namazı vaktine kadarki zamanımızı hayırlı ilim çalışmasıyla geçirip, çok sevap kazanalım diye düşünüyoruz.

Yalnız, bu hadis-i şeriflerin okunmasına ve izahına başlamazdan önce, Peygamber SAS Efendimiz'in ruh-u pâkine âcizâne bizlerden bir hediye olsun diye ve Peygamber Efendimiz'in cümle âlinin, ashabının, etbâının ruhlarına hediye olsun diye;

Ahirete göçmüş olan analarımızın, babalarımızın, dedelerimizin, ninelerimizin, sevdiğimizimizin, yakınlarımızın, kardeşlerimizin, evlâtlarımızın, şu mübarek cuma gününde ruhlarına hediye olsun diye; din büyüklerimizin, mürşidlerimizimizin, pirlereimizin, tarikat büyüklerimizin, evliyaullahın ruhlarına hediye olsun diye;

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Biz yaşayan müslümanlar da Rabbimizin rızasına uygun yaşayalım, said olarak yaşayalım, beratı sağından verilen kullardan olalım, solundan verilip de cehenneme götürülenlerden olmayalım diye; evlatlarımız, ailelerimiz, çoluk çocuklarımızla beraber Rabbimizin rızasına erip, cennetle cemâliyle müşerref olalım diye bir *Fâtiha*, üç *Ihlâs-ı Şerif* okuyalım, büyüklerimizin ruhlarına hediye edelim öyle başlayalım, buyurun!

.....

a. İlim Öğrenen Kimse

Deylemî'nin Enes RA'dan rivayet ettiğine göre Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyorlar:¹

طَالِبُ الْعِلْمِ طَالِبُ الرَّحْمَةِ طَالِبُ الْعِلْمِ رُكْنُ
الْإِسْلَامِ وَيُعْطَى أَجْرَهُ مَعَ النَّبِيِّينَ
(الديلمي عن أنس)

ME. 733 (*Tàlibü'l-ilmî tàlibü'r-rahmeh, tàlibü'l-ilmî rüknü'lislâm, ve yü'tâ ecrahû mea'n-nebiyyîn.*) *Sadaka rasûlüllàh, fî mâ kàl, ev kemâ kal.*

Peygamber SAS Hazretleri buyurdular ki:

(*Tàlibü'l-ilm*) “İlim öğrenmeye hevesli ve tàlib olan kimse, öğrenci, yaşı ne olursa olsun adam

¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.440, no:3915; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.140, no:28729; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.113, no:13909.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, no:18387. s.107, no:9767; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVII, s.369,

veya çocuk, kadın veya erkek; ilim peşinde olan, ilme gayret eden, dini bilgisini artırmaya gayret eden kimse; (*tàlibü'r-rahmeti*) Allah'ın rahmetini talep ediyor demektir.”

İlim peşinde koşturan; “Biraz hadis öğreneyim, biraz hadis dinleyeyim, biraz ayet öğreneyim, bir sûre ezberleyeyim! Abdest nasıl alınmış, gusül nasıl olurmuş, zekât nasıl verilmiş, haccın adabı neymiş; böyle fıkihtan bir bahis öğreneyim! İtikadımızı sağlam etmek için ne yapmamız lâzım? Sağlam itikadın yolları hangi kitaplardan öğrenilir? Sağlam kitaplar hangileridir? Onları açayım da, şu dini bilgimi biraz artırayım! Allah'ın rızası nasıl kazanılır? Biraz çalışayım da, Rabbim beni sevsin, sevdiği kulların arasına dahil eylesin...” gibi; herhangi bir dinî, ilâhî, mânevî sebep, arzu ve düşünce ile bir şeyler öğrenmeye koşan bir insan, Allah'ın rahmetine tâlib olmuş demektir. Çünkü, bu işte Allah'ın rahmeti vardır, Allah'ın rahmeti böyle kazanılır.

(*Talibü'l-ilmî rüknü'l-islâm*) İlim peşinde koşan, bu durumda olan insan; hele hele bir de sistematik bir tarzda ilmi öğrenmeye gayret ediyorsa... Yâni, böyle bizler gibi önceden mesleğini seçmiş olup da, sonradan biraz bilgisini genişletmek için çalışan amatörler değil de; küçükten, “Ben ilim öğreneyim de, din-i mübîn-i İslâm'a ilim yoluyla hizmet edeyim!” diye o yola kendisi girmiş veya annesi, babası o evlâdını o yola sevk etmiş ise; bu kimse İslâm'ın direğidir. İslâm böyle kimselerin sayesinde dimdik ayakta durur.

Onun için, ilim fevkalâde önemlidir. Toplulukla karşılaştığımız zaman, her vesileyle kardeşlerime bu işin önemini, sevabını, hayrını, bereketini duyurmaya çalışıyorum. Çünkü en hayırlı çalışma, ilimdir. Evliyâullah'tan bir kimseye sormuşlar ki:

“—Bir gün ömrün kaldı, Azrâil AS gelecek, canını alacak deseler, o vakti nasıl geçirirdin?”

Sormuşlar böyle, merak bu ya... Hakîkaten biz de acaba öleceğimizi anlasak, “Bir gün ömrün kaldı, yarına kadar ne yaparsın?” deseler; namaz mı kılarız, Kur'an mı okuruz, tesbih mi çekeriz, ne yaparız? İstiğfar mı ederiz, hesaplarımızı mı kapatırız, borçlarımızı mı öderiz? Bir şey yapacağız elbette...

Ona sormuşlar, ne yaparsın diye... Çünkü adam büyük alim, evliyâullahtan bir kimse, bilgisi derin... demiş ki:

“—İlme çalışırım!”

Yâni bir gün ömrün kalsa, artık ondan sonra kime anlatacaksın öğrendiğini, nasıl tatbik edeceksin? Bir gün ömrün kalmış, gideceksin... “En hayırlı çalışma ilim olduğundan, ilme çalışırım.” demiş.

Şimdi bizim böyle kürsülere çıkıp bunları size anlatmamız, Yâni bir ayet anlatmamız, bir hadis-i şerif anlatmamız elbette faydadan uzak değil. Elbette bir hutbenin, bir vaazın, bir nasihatın büyük faydası var... Fakat deryadan bir damla, çok susamış bir insanın ağzına çay kaşığıyla birazcık su... Ama bu çay kaşığıyla, bu kadarlık su ile insanın harareti diner mi,

susuzluğu gider mi? Dışarıda güneş pırıl pırıl parlıyor, terler şakaklarından akıyor.

“—Ver bakayım şu sũrahiyi bana, bardakta istemem! Bunu tepeme bũyle bir dikip, ağzımdan gũęsũme dũkũlerek kana kana iğmek isterim.” der insan... Değil mi?

İlim de bũyle birazcık olunca, yarım saat, bir saat olunca yeterli olmuyor. Onun için ilme daha sistemli, daha arzulu, daha geniş zaman ayırarak bũyle gitmeliyiz.

Eski alimlerden bir kimseyi duydum ki, mũbarek katı yiyecek yemezmiş. Hani jetlerin katı yakıtı, bilmem sıvı yakıtı filan diyoruz ya... Mũbarek adam, katı yiyecek yemezmiş. Yâni ekmek gibi, et gibi ęięnenerek yenilen yemeği yemezmiş.

“—Niye?” derlermiş.

“—Onun ęięneneceęi zaman içinde ilimle meşgul olurum.” dermiş.

Yâni o vakti ęięnemekle harcamayı, yarım saat, bir saat vakit ayırmayı zâiyat kabul ediyor. ęorba gibi bir şeyi, hop, hemen iğiverirmiş. “Tamam, vũcudum gıdayı aldı.” Ondan sonra ilmin başına ęöker, oturur, ilimle meşgul olurmuş. Sokakta giderken, kitap okuyarak gidermiş.

Yine alimlerden birisi... Eskiden mâlũm kamış kalemlerle yazı yazılıyordu muhterem kardeşlerim! Kamış kalemlerin de ucu zamanla bozulduğa, bığakla onu dũzeltmek, yontmak gerekiyordu, bizim kurşun kalemler gibi... Alimin merakına bakın ki, bũtũn kamış kaleminin artıklarını hiç atmamış, bir yerde biriktirmiş

ömrü boyunca... Ömrü boyunca ne kadar kalemle yazı yazdıysa, ne kadar onun ucundan yontuk çıktıysa, kemiş yontuğu çıktıysa, o yontukları biriktirmiş. demiş ki vasiyetinde:

“—Ben vefat ettiğim zaman, benim suyumu ısıtıp da yıkayacaksınız ya; bunlarla benim suyumu ısıtın!” demiş.

Ve suyu ısınmış adamın... Yâni ne kadar ilme çalışmış, “Rabbim beni ilimle meşgul olduğum için sevaplandırırsın, ecirlendirsin.” diye öyle düşünmüş.

Muhterem kardeşlerim! Şimdi böyle yarım saat, bir saat çalışmayla bu iş olmadığından, hepinizden ciddi ciddi isteğim şudur ki; yâni yalvara, yakara isteğim şudur ki: Bir güzel din kitabının bahislerini her gün okuyarak, ailece okuyarak, çoluğunuza çocuğunuza İslâm’ı öğretin! Kendiniz de öğrenmiş olursunuz, çoluk çocuğunuza da öğretmiş olursunuz.

Basit bir kitap olsun. Şöyle hemen diyelim ki, meselâ merhum Ahmed Hamdi Akseki’nin “*İslâm Dini*” kitabı farz edelim. Basit, şöyle bir parmak kalınlığında bir kitap... Beraberce, başından sonuna ailece bir okuyun! Her bahsin sonunda çoluk, çocuğa bir tekrar ettirin! Kendiniz de hafızanızı şöyle bir tazelemiş olursunuz.

Köy İlmihali, şöyle şu kadarcık bir cep kitabı... Çok güzel yazmış, çok tatlı yazmış, böyle yumuşak bir üslupla yazmış, Allah rahmet eylesin... Demek ki böyle küçük kitaplardan da olsa, açıp bu bahisleri öğrenelim. Ondan sonra bilgimiz genişledikçe, daha geniş kitapları

okuruz. Mesela her biriniz *Ihyâ-i Ulûm*'u bir okusanız, çok çok mükemmel bir şey olur. İşte böyle amatörce yetiştirmelerle çocuklarınız ilme heves eder.

Zengin iseniz –ki, umumiyetle Allah sizi fakirlikten kurtarmıştır, ihtiyaç çizgisini geçmişsinizdir, barajı aşmışsınızdır– bir çocuğunuzu ilme yöneltin! Hiç olmazsa o çocuğunuz ilimle meşgul oldukça, sizin defterinize sevaplar yazılsın. Hiç olmazsa, “Bak şunu doktor yaptım, bunu mühendis yaptım, bunu ziraatçı yaptım, bunu veteriner yaptım; şu da ilim adamı olsun!” diye bir çocuğunuza da deyin ki:

“–Para benden, maaşın benden, dairen benden, araban benden... Sen sadece ilme çalış, hayırlı evlat ol! Allah'ın yoluna yardım et, müslümanları hak yola davet eyle, irşad eyle!”

Böylece evladınızı güzel yetiştirmeye çalışın, buna niyet edin! Çocuğunuz küçükse, “Ben bu çocuğumu böyle yetiştireceğim!” diye şimdiden niyet edin! Niyetten dolayı da sevab alırsınız.

Peygamber Efendimiz SAS bir başka hadisi şerifinde buyurmuş ki:²

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَإِنَّ طَالِبَ
الْعِلْمِ يَسْتَغْفِرُ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى الْحِيتَانِ فِي

الْبَحْرِ

(ابن عبد البر فى العلم عن أنس)

² İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.259, no:219; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.131, no:28653.

ME. 735 (*Talebü'l-ilmü farîdatün alâ külli müslimin*) “Her müslümanın üstüne ilim öğrenmek farzdır, borçtur. (*Ve inne tâlibe'l-ilmî yestağfiru lehû küllü şey'in, hatte'l-hîtânü fi'l-bahr.*) İlim öğrenen insan için her şey tevbe ve istiğfar eder, ona dua eder. Dağlar, taşlar, kuşlar, çiçekler, ağaçlar; hattâ denizdeki balıklar bile dua eder.”

Denizdeki balıkla senin ne ilgin var? Peygamber Efendimiz böyle bildiriyor. Yâni onlar bile ilim öğrenen kimseye dua ederler. Neden? Din onunla ayakta duruyor.

Bu etrafımızdaki cansız varlıkları biz cansız olarak sanıyoruz ama; Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

“—Bir dağın üzerinde Allah'ın bir mümin kulu ibadet etse, o dağ öteki dağlara iftihar eder.”

Yâni, “Benim üzerimde Allah'ın sâlih bir kulu geldi namaz kıldı, ibadet etti. Yâ, ne haber, senin üstünde böyle ibadet etti mi?” gibilerinden... Hani, çocukların birbirleriyle böyle iftihar ettikleri gibi... Dağlar, taşlar üzerinde ezan okunmasından, namaz kılınmasından, ibadet edilmesinden memnun olur.

Bilim ve Teknik mecmuasında okumuştum ki, bazı ağaçlarda tesbit etmişler ilmi usullerle... Ağacın duygusuz olduğunu sanıyoruz, altında yapılan acıklı veya zulümlü işlerden rahatsız oluyormuş. Yâni aşağıda, gölgesinde bir kötü iş yapılıyorsa, ağacın buna reaksiyonunu tesbit etmişler bilim adamları... Bu haberi Türkiye'de neşredilen *Bilim ve Teknik* mecmuasında,

“Acaba bitkilerin hissi var mı? Duygulanıyorlar mı?” filân diye bir makale yazılmış, orada okumuştum.

Onun için, bizim bilmediğimiz daha nice nice esrarengiz olaylar vardır. İlim ilerledikçe, onları tesbit edeceğiz.

Evet, denizdeki balıklar bile dua ediyor. Peygamber Efendimiz öyle demiş. İlim yolcusu hakkındaki bu hadis çok sevap kazanacağına alamettir, ya da hakîkaten dağlar, taşlar, kuşlar, ağaçlar böyle insana dua eder. İstemez miyiz herkesin bize dua etmesini? Herkesin bizim için, her varlığın, her canlının, her cansızın, her ağacın, her taşın, her kuşun, yerdeki, gökteki, tüm varlıkların bize dua etmesini istemez miyiz? Can ü gönülden isteriz. O halde, ilimle meşgul olacağız.

“—Hocam, ben işçiyim!”

İstersen asker ol, istersen nöbette ol... Bir zaman sonra bitmiyor mu bu? Sekiz saat değil mi? Bitti mi, ondan sonra da

serbest oluyorsun. Ondan sonra ne yapıyorsun? Hiç mazeret yok, hiç bir mazeret yok... Ondan sonra, (24 - 8 = 16) on altı saatin serbest...

“—Yok hocam, o on altı saatin şu kadar saatini de uyuyorum.”

Tamam, uyu; uyuma demiyoruz. Uyu ama mübarek, öteki saatlerinde de birazcık ilme gayret sarf et! Mecbur hisset kendini... “Ben her gün iki saat okuyacağım!” de.

Bizim rahmetli bir belediye müfettişi tanıdığımız vardı, hacı efendi... Allah rahmet eylesin... Ne ciddi adamdı, ne babayiğit adamdı. Ömründe ne kadar hatim indirmişse, bir kenara yazmış; sayısı hepsi belli... Kaç defa “*Lâ ilâhe illa'llah*” demişse tüm ömründe, hepsini bir deftere işlemiş. Kaç defa *Allah* dediyse, kaç defa hatim indirdiyse, kaç defa haccettiye; hepsi böyle vefatından sonra çıktı ortaya... Mübarek yazmış, böyle yaptım diye...

Kendisi belediye de müfettiş idi, itibarlı bir adamdı yâni... Mesleği de saygın bir meslekti. Pazar günü oldu mu, itfaiyenin camisinde alt kata giderdi, itfaiye erlerine hutbe ve vaaz verirdi. Kitap yazmıştı.

O mübarekle bir gün benim bir hatıram oldu. Hocamız yirmi beş, otuz kişilik bir grup müridi ile beraber Ankara'ya geldiler; Hacı Bayram camii civarında bir otele indiler. Saat beşte hava alanına götürecek otobüs gelecek. Baykal Oteli'nin içindeyiz biz... Kayınpederim, Hocam orada olduğu için, ayrıca gidenlerin içinde tanıdıklarım olduğu için, ben de gittim. Otelin lobisinde oturmuş bekliyoruz. Herkes valizlerini indirmiş aşağıya, otobüse binecekler. Beşte uçak kalkacak, hacca gidecekler Esenboğa Hava Alanı'ndan... Harekete 20 dakika kalmış. Bizim müfettiş efendi yok ortalıkta.

Hocamız ne hikmetse sordu:

“—Raif Efendi nerede?” dedi.

Rahmetli oldu, gene bir hacı Abdullah Efendi vardı. O boynunu büktü:

“—Efendim! Onun mâlum vazifesi var ya...” dedi.

“—Ne vazifesi?” dedi. Biz anlayalım diye herhalde soruyor kendisi...

Dörtle beş arasında kitap okumayı kendisine vazife tayin etmiş. Mecbur... Kendi kendine söz vermiş, kendi sözüne sadık... Herkes valizini almış aşağıya inmiş, o yukarda odasında; “Dörtle beş arasında kitap okuyacağım!” diye açmış kitabını, kitap okuyor. Aşağıya inmedi yâni... Seyahat anında dahi prensibini bozmadı.

Aşk olsun, Allah rahmet eylesin cümle geçmişlerimizle beraber... Allah bizi böyle gayretli, zamanın kadrini, kıymetini bilen, ilme çalışan, çoluk çocuğunu alim yetiştiren, fazıl yetiştiren, sâlih yetiştiren, kâmil yetiştiren kimseler eylesin... Kendisi de ilmi öğrenip de, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasını kazanan kimseler olsun; cümlemiz öyle olalım!

b. İlim Öğrenmenin Fazileti

Peygamber SAS buyuruyor ki bir başka hadis-i şerifinde:³

طَلَبُ الْعِلْمِ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ
وَالْحَجِّ وَالْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

(الديلمى عن ابن عباس)

³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.438, no:3910; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.131, no:28655; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.122, no:13929.

ME. 736 (*Talebü'l-ilmü efdalü inda'llâhi mine's-salâti, ve'ssıyam, vel hacci ve'l-cihâdi fî sebili'llâhi azze ve celle.*)

Bu hadis-i şerife çok dikkat edin:

“İlim öğrenmek, Allah’ın yanında, Allah indinde, namazdan da, oruçtan da, hacdan da ve Allah yolunda cihad etmekten de daha faziletlidir.” diyor Peygamber Efendimiz...

Onun için, bu günden itibaren, bu kandil gecesi size başlangıç olsun, hatıra olsun. Hepinizin söz vermiş olduğunu kabul ediyorum, siz bana söz vermiş olun: Günde en aşağı bir saat dinî bir kitabın bir bahsini çoluk çocukla beraber okuyacaksınız. Elinizde kırmızı kalem, mühim yerlerini çizerek, anlatarak ilim öğreneceksiniz ki, bizim işimiz biraz kolaylaşsın!

Biz, haftada bir kürsüye çıkıp da size vaaz vereceğiz, dini öğreteceğiz diyoruz; yetmiyor bu zamanlar... Sözü uzatsak, o zaman cemaat namaz vakti geldi diye saate bakmaya başlar, biz de mahcub oluruz; olmaz. Ama siz her gün birer saat okursanız, her gün bir saat size vaaz etmiş gibi oluruz biz... Biz de zahmetten kurtuluruz, sizin de sevabınız çok olur. Ayrıca çoluk çocuğunuzu, ailenizi de müslüman yetiştirmiş olursunuz. Onların hayırlı işler yapmalarından, dini öğrenip de hak yolda yürümelerinden size sevap gelir.

Muhterem Kardeşlerim! Öldükten sonra geriye kimler kalacak? Çoluk-çocuğumuz kalacak. Onlar ölünce kimler kalacak? Zürriyetlerimiz kalacak geride... Allah nasib etmişse onlar dua

ettikçe, onlar namaz kıldıkça, onlar ibadet yaptıkça, onlar oruç tuttukça; biz onların yetiştirilmelerine sebep olduk isek, evlâdımızı güzel yetiştirmiş isek, onların sevaplarından Allah bize sevap ihsan edecek.

Onun için, benim rahmetli Anam öyle derdi:

“—Aman evlâdım, etme evlâdım, yapma evlâdım, otur evlâdım, hatim et evlâdım!” diye bize yalvarırdı, politika güderdi.

Allah razı olsun, mekânı cennet olsun cümlemizin geçmişleriyle beraber... Bize el-hamdü lillâh, ne güzel şeyler öğretti.

“—Aman haram yemeyin, aman şöyle yapmayın, aman öteki çocuklara uymayın!” diye her şeyi öğretti.

Annenin sevgisi başka oluyor, annenin öğretmesi başka oluyor, babanın öğretmesi başka oluyor. Çocuklarınıza böyle şimdiden bu telkini yapın!

Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:

“—Çocuklarınıza kerim insan muamelesi yapın!”

Yâni, “Asaletli, soylu, asilzâde bir kimse muamelesi yapın!” diyor Peygamber SAS Efendimiz... Biz çocuklarımıza nasıl

muamele ediyoruz? Bir şey soruyor;

“—Sus! Çekil kenara, şimdi olmaz!” diyoruz.

Veyahut biraz hoplasa, zıplasa;

“—Hop, otur! Gelirsem yanına asarım, keserim...”

Sen kimi asıyorsun? Bir şey yapamazsın! Gece uyumasa, sabaha kadar başında durursun. Ama zaman zaman, çat pat, sesler de geliyor arka taraflardan... Bazen dövdüğümüz de olur çocukları... Halbuki, Peygamber Efendimiz diyor ki: “Çocuklarınıza asil insan muamelesi yapın!”

Yaa, demek öyle... Demek ki ben çocuğuma, meselâ, benzetmek gibi olmasın ama; buraya İngiltere kraliçesinin oğlu gelse, yer yerinden oynar. Prens geldi filan derler. Biz de çocuklarımıza padişahın oğlu gibi muamele yapalım. Yâni öyle muamele edelim; yumuşak yumuşak konuşalım, soru sordu mu cevabını verelim! Güzel şeyler öğretelim!

Çocuk bakıyorsun şarkı türkü tutturuyor, bakıyorsun boş boş bir terane, dır dır dır, vır vır vır... Ona yumuşacık, yavaşcacık, kenardan, köşeden, bir ilâhiden, onun hoşuna gidecek başka bir şeyden; başına bir güzel takke alarak, eline güzel bir renkli tesbih vererek; “Al sana küçük bir seccade getirdim yavrum!” diyerek; “Al bakalım bu parayı, sen de biraz fakirlere sadaka ver!” filân diyerek hayırlara alıştırmamız, çocuklarımızı öyle yetiştirmemiz uygun olur.

İlim öğrenelim, ilim öğretelim; Allah bizi sevsin...

c. Akşama Hacı, Sabaha Gazi Olan

Şimdi muhterem kardeşlerim. Diğer bir hadis-i şerife geçivereyim:⁴

طُوبَى لِمَنْ بَاتَ حَاجًّا وَأَصْبَحَ غَازِيًّا رَجُلٌ مَسْتُورٌ
ذُو عِيَالٍ مُتَعَفِّفٌ قَانِعٌ بِالْيَسِيرِ مِنَ الدُّنْيَا يَدْخُلُ
عَلَيْهِمْ ضَاحِكًا وَيَخْرُجُ مِنْهُمْ ضَاحِكًا فَوَالَّذِي
نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُمْ هُمُ الْحَاجُّونَ الْغَازُونَ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

(الديلمى عن أبى هريرة)

ME. 740 (*Tübâ li-men bâte hâccen ve esbaha gâziyen*) “Ne mutlu akşama hacı olarak yatan, sabaha da savaşmış gazi olarak kalkan kimseye!” diyor Peygamber Efendimiz. Akşama haccetmiş gibi sevap kazanmış olacak, sabaha da savaşmış, gaza etmiş, düşmanlarla çarpışmış da kalkmış gibi sevap almış olacak. Bir günde akşama hacı, sabaha gazi olmuş olacak yâni... “Ne mutlu o kimseye!” diyor Peygamber Efendimiz...

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.444, no:3923, Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.392, no:7099; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.136, no:13963; RE.314/1.

Bu sözün arkasında, bizim merakımız çeken bir şey vardır. Niye böyle demiş bakalım Peygamber Efendimiz? Diyor ki, Peygamber Efendimiz açıklamasında:

(*Racülün*) “Bu adam,” Benim kastettiğim adam demek istiyor Peygamber SAS Hazretleri...

(*Mestûrun*) “Halkın bilmediği bir kimsedir.” Halk onun ne halde olduğunu bilmiyor. Yâni fakirse, fakirliğini bilmiyor. Allah indinde mertebesi varsa, onun farkında değil...

“—İşte, cemaatten bir adam...”

“—Adı neydi?” “—Vallâhi bilmem.” “—Memleketi neresiydi?” “—Tanımam...” “—Nerede oturur?” “—Farkında değilim”. “—Kaç çocuğu var?” “—Ne bileyim ben?”

Ee, böyle birbirinden habersiz müslüman olur mu?” Müslümanları soruyorum şimdi birisine:

“—Şu kimse kim?” diyorum, adını bilmiyor. Memleketi neresi; bilmiyor, halini bilmiyor. Biz birbirimizin kardeşiyiz, her şeyimizi bilmemiz lâzım! Tanımamız lâzım, gelmemiz gitmemiz lâzım! Hele hele şimdi, hali saklı...

(*Zû iyâlin*) “Çoluk çocuğu çok...” Kimisine Allah çok çocuk veriyor, kimisi doğum kontrolü yapıyor; kurnazlık yapıyor güya, bir tane evlatla geçiştirmek istiyor. “Tamam, bir tane evlat oldu mu, bütün mirasımızı ona bırakırım, bende dır dırdan, vır vırdan cıyıklamadan, viyaklamadan kurtulurum. Bir çocuk buyur, tamam... Başım dinç olur.” Amma kazın ayağı öyle değil... Peygamber Efendimiz SAS:

“—Çoğalın! Ben sizin çokluğunuzla iftihar edeceğim.” diyor.

Evlâtlar ahiret sermayesidir. Evlât çok oldu mu, insan ahirette de rahat eder. Hele evlâdını iyi yetiştirdi mi, İslâm ordusuna bir nefer daha kazandırmış demektir. Belki nefer değil, belki subay değil, belki başkomutan; ne olduğunu bilmiyoruz yâni... Onun için evlâdın çok olması Peygamber Efendimiz’in tavsiye ettiği bir şey... “Siz evlenin, çoluk çocuk sahibi olun! Sizin çokluğunuzla iftihar edeceğim.” diyor bir hadis-i şerifinde Peygamber Efendimiz... Bizimkiler de doğum kontrolü yapıyorlar. Bir tekerlemesi var, hatırımda değil: “Üç tanesi karar, dördü akla zarar...” filân diye böyle bir tekerleme yapıyorlar, daha fazla olmasın diye....

Ama kimine de bakıyorsun, Allah bir anadan bir babadan on iki tane evlat vermiş. Hadi buyur, on iki tane evlât... Sıra sıra, dizi dizi... Adamın geliri mahdut... Odunculuk yapıyor, kömürcülük yapıyor, hamallık yapıyor, esnaflık yapıyor; ama o çocuklarını yetiştiriyor. Ben bilirim İstanbul’da öyle sakallı, mübarek kimseleri; gözümün önünde simaları... Böyle derviş, bir sürü çocuklu... Allah rızkını veriyor. Bunlar büyüyünce, geçimin bir ucundan tutuyorlar, yine durumları iyi oluyor.

Neyse... Şimdi bu, akşama hacı olan hac yapmış gibi sevap alan, sabaha da gaza etmiş, savaşmış, gazi olmuş gibi sevab alan adam nasıldır diyor:

(*Racülün mestûrun*) “Kimsenin bilmediği bir adam, hali mâlûm değil. (*Zû iyâlin*) çoluk çocuğu çok, ganî, kesîr... Bir sürü evlâdı var evde sıra sıra... (*Müteaffifun*) İffetli ve haysiyetli...” Yâni, “Benim çoluk çocuğum var... Yâhu biraz bana para versenize, biraz yardım etsenize! Görmüyor musunuz halimi, desteklesenize!” filân demiyor. Kimseye el açmıyor, boyun büküyor, iffetli... (*Kâniin bi'l-yesîri mine'd-dünyâ*) “Dünyadan aza kanaat ediyor.”

Kur'an-ı Kerim'de böyle mübarek fakirler hakkında diyor ki Allah-u Teâlâ Hazretleri:

يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ

(البقرة: ٢٧٣)

(*Yahsebühümü'l-câhilü ağniyâe mine't-teaffüf*) “Onların izzetlerinden, haysiyetlerinden, temiz, pak ahlâklarından dolayı; böyle sakin, isteksiz, gözü tok duruşlarından dolayı, bilmeyen kimseler onları zengin sanır uzaktan...” (Bakara, 2/273)

“—Bu adam zengin galiba?” derler.

Halbuki adam on liraya muhtaç... Evin kirasını verecek durumda değil... Çoluk çocuğu belki akşamı katıksız ekmekle geçirmişler ama, kimseye bir şey demiyor, ses çıkartmıyor. İşte onları methediyor Allah-u Teâlâ Hazretleri... Rabbimiz bizim halimizi biliyor deyip kimseye el açmadan, boyun bükmeden öyle yaşıyorlar.

İşte, bu adamın da hali gizli... Çoluk çocuğu çok ama, iffetli; kimseye el açıp da sarkıntılık etmiyor. Kancayı takıp da, “İlle bana biraz bir şey ver!” demiyor.

Şimdi hacda diziliyorlar, “Kim bir şey verecek?” filân diye... Dünyanın ne kadar sakatı varsa, kafadan bacaklı, koldan ayaklı, bilmem ne filân... Tam böyle çıkış yerine diziliyorlar. Ben yetkili olsam, onları hükümet namına toplarım, bir yere alırım; sabah, akşam gıdasını veririm. Yok... Şebeke dizilmiş sıra sıra; buradan dışarıya çıkıncaya kadar, ille birine takılacaksın yâni. Geçiş yerlerine planlı bir şekilde koymuşlar. Kazara yanılıp da bir tanesine bir kaç riyal para verdin mi, yiyecek attığın zaman martıların “Gak! Gak!” bağıra bağıra üşüştüğü gibi, hepsi üşüşüyorlar.

Ben de bir keresinde öyle bir hayır vereyim dedim. Allah Allah! Hepsi üşüştü. Peki; elimdekileri ona, ona, ona verdim. Hâlâ gitmiyorlar, daha istiyorlar. “Yok, bitti görüyorsunuz işte! Elde, avuçta kalmadı.” dedim. Yürümeğe başladım, hâlâ “Bana da ver, bana da ver!” diye iki yanımda böyle, eteklerim varmış gibi takip ediyorlar beni... Allah Allah! Yaşlı başlı bir tanesi böyle elini sallıyor giderken, cebime vurduruyor elini... Yâni bir şey varsa, oradan alayım diye...

Neyse Merdivenden çıktım üst kata, baktım peşimden geliyor. Yâni ille paranın olduğu yeri kesecek, mesecek; alacak. Yolda durdum, aşağıya bakıyor gibi yaptım; o da durdu. İlerledim, o da ilerledi. Şöyle yüzüne baktım. Anladı ki, artık ben adam akıllı ona sinirlendim,

o zaman yürüdü gitti. Yâni kimisi böyle yapışkan oluyor.

O iyi değil... Halbuki, bunu nasıl tarif ediyor Peygamber Efendimiz: Hali gizli, çoluk çocuğu çok ama, iffetli... Öyle insanlara sataşıp, yapışıp, dilenmiyor; Allah'tan istiyor. El açmıyor kimseye... Allah'ın verdiği azıcık bir rızka razı... “Eh, bugün kuru ekmek suya banarım, yumuşatırım yerim. Üstüne biraz tuz ekerim yerim...” filân gibi düşünüyor, öylece yetiniyor.

Amma bakın, buradan ötesi hepimiz için ibretli! Biz tabii öyle fakir değiliz de, el-hamdü lillâh... Yâni, kimseye muhtaç durumumuz yok da, buradan ötesi benim çok dikkatimi çekiyor:

(*Yedhulü aleyhim dâhıken*) “Geçim sıkıntısı var ama, çoluk- çocuğunun yanına girdiği zaman gülerek giriyor.”

“—*Selâmün aleyküm!* Nasılsınız çocuklar, arslanlar, bilmem neler...” diye şaka yaparak eve giriyor.

Ooo, içeriye bir neşe saçıyor. “Babamız geldi, babamız geldi!” diye çocuklar hopluyorlar, seviniyorlar. Yâni, belki böyle söylemiyor ama, ben kendim tasvir ediyorum. Yâni eve geldiği zaman bir neşe oluyor. “

(*Ve yahrücü minhüm dâhıken*) Ve onların yanından ayrılırken; “Haydi Allah'a ısmarladık çocuklar! Derslerinize iyi çalışın olur mu? Haydi bakalım, annenizi üzmeyin, akşama inşaallah, bakalım neler alacağım, dua edin!” filân diyerek, gülerek ayrılıyor. Eve girerken gülüyor, evden çıkarken gülüyor.

(*Innehüm hümü'l-hâccûne'l-gâzûne fî sebîli'l-lâhi azze ve celle*) “Hiç şüphe yok ki, muhakkak ki, haccetmiş olanlar, gaziler bunlardır.” diyor Peygamber Efendimiz...

Halbuki haccetmedi daha, parası yok ki adamın hacca gitsin. Ama evine gülerek girdi, evinden gülerek çıktı. Ev halkını ezmedi, üzmedi, fakirliğinden şikâyet etmedi, terbiyesini bozmadı Ahlâkı pırıl pırıl, kalbi tertemiz... “İşte, asıl hacılar bunlardır. Aziz ve Celil olan Allah yolunda gaza etmiş olanlar bunlardır.” diyor.

Muhterem kardeşlerim! Bu hadis-i şerif bize evimizde nasıl hareket etmemiz gerektiğini ikaz ediyor. Şimdi bizim tabii kendi köylerimizden, kentlerimizden, ülkelerimizden almış olduğumuz bir takım davranışlar var... Bizim eğitimi-miz nasıldır, onu düşünelim! Bir de Peygamber Efendimiz'in bize öğretmiş olduğu edep, ahlâk, tavır ve hareket nasıl; onu burada görelim!

Bizim tavrımız demin de kısmen anlattığım gibi: Bir kere biz eve kaşları çatık gireriz. İçeri bir girdik mi, böyle biraz da kalın sesler çıkartarak filan. Çocuklar bir kenara siner.

“—Babam bizi bir kenarda kısıtırsa, ensemize bir tokat yeriz.” filân diye, o o tarafa, bu bu tarafa savuşur. Hanım titrer:

“—Bizim efendi geldi ama, dur bakalım nereden patlayacak şimdi?” diye düşünür.

“—Yemek hazır mı?”

“—İşte beş dakikaya kadar hazır olur.”

“—Ben sana her zaman, ben geldiğim zaman hazır olsun demedim mi?”

Bir gürültü, bir patırtı... Sofra kurulur. “—Bu ne böyle?”

Cart o tarafa atıyor. “—Beyefendi ne yapıyor-sun?”

“—Ben kazak erkeğim!”

“—Sen kazak erkeksin ama Allah-u Teâlâ Hazretleri yaptığından memnun oluyor mu? Allah-u Teâlâ Hazretleri seviyor mu acaba yaptığın şeyi?”

“—Biz kadınlara pek fazla yüz vermeyiz!”

“—Ama, her işini yaptırırsın. Olmaz, onların da üzerimizde hakkı var!”

Demek ki gülmek, onların gönlünü hoş etmek; geçimin sıkıntılarını, acılarını onlardan çıkartmamak gerekiyor. Kişi eve geldiği zaman, işinin acısını eve getirmeyecek, yorgunluğunu getirmeyecek.

“—Bana dokunmayın, bugün kafam çok bozuk...” Bilmem ne...

Kafan bozuksa bozuk, ne yapalım? İş orada kaldı, yarın açtığın zaman düşünürsün. Yâni şimdi evde onun tasesını çekmeye lüzum yok ki... Yahut onun tasesını bize de bulaştırıp bizi de üzmeğe hakkın yok ki... Biz zaten akşama kadar çekeceğimizi çekmişiz, seni dört gözle beklemişiz.

İşte, dinimizden, bir şey daha öğreniyoruz burada... Sevap kazanmanın yolları çoktur ve

bu yollar bizim her zaman bildiğimiz yollardan farklı şeyler de olabiliyor. Yâni biz namaz kılmanın sevap olduğunu biliyoruz; tamam, âmennâ ve saddaknâ, sevaptır... Sadaka vermek sevaptır; doğru, tamam... Amma, bunun dışında ilim öğrenmek de sevap, emr-i ma'ruf nehy-i münker yapmak da sevap... Evine güleç yüzle girmek de sevap, evinden güleç yüzle ayrılmak da sevap... Hanımın ağzına bir lokma tutuvermek de sevap... Çocuğun yetişmesi için koşturmak da sevap... Bir arkadaşının işini görmek için davranmak da sevap... Artık bu sevapları da görelim!

Yâni hep bir çeşit sevap... “Her öğün baklava börek olsa yenmez!” derler. Yâni her gün aynı şey olduğu zaman, insanı bıktırır. Biraz da insan ekşi ister, turşu ister. “Can erikleri çıksa da ekşi ekşi, çatur çatur yesek!” filân demeğe başlar insan... Devamlı tatlı yedersen, o bile bıktırır. Demek ki, ibadetlerimizin de çeşitlerini, unutmayalım; birisini yapıp, öbür tarafı ihmal etmeyelim!

Diyelim, arsasına bir ev yapıyor, boyna bir tarafa duvar çıkıyor. Bir metre oldu, iki metre oldu, üç metre oldu, dört metre oldu...

“—Beyefendi ne yapıyorsun?”

“—Ev yapıyorum.”

“—Eee hani öbür duvarlar? Tek duvarla ev olmaz ki... Ev yapmak için dört duvarı olacak, odaları olacak, başka şeyleri olacak.”

Yâni müslümanlık sadece namazdan ibaret değil ki, sadece oruçtan ibaret değil ki... Meselâ en

önemli şeylerden birisi, kardeşlik... En önemli şeylerden birisi! Biz birbirimizin kardeşiyiz. Hem de bu lafla kardeşlik değil. Allah'ın razı geleceği bir tarzda birbirimizle kardeşlik etmemiz lâzım! Birbirimizle ilgilenmemiz lâzım, birbirimizi sevmemiz lâzım! Sevmezsek, birbirimize dargınsak, Allah razı olmuyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin belirli zamanlarda kulların günahlarını af zamanları vardır. Meselâ, pazartesi perşembe günleri Allah-u Teâlâ Hazretleri kulların günahlarını affediyor. Diyorlar ki, melekler:

“—Yâ Rabbi, filanca kulun da, falanca kulun da var...”

“—Onları affetmiyorum. Onlar birbirlerine kin tutuyorlar, şu anda dargınlar. Dargınlıkları gidinceye kadar, kinleri geçinceye kadar onları affetmiyorum.” diyor Allah-u Teâlâ Hazretleri...

Demek ki, birbirimizi sevmek var...

Sonra ne var? Mesela dürüstlük, doğruluk var... Kale gibi sapa sağlam, sözü senet, imzaya lüzum yok; ne derse doğru, hiç doğrudan ayrılmayan insanlar olmamız lâzım! Yalan söylememiz lâzım, dobra, dobra olmamız lâzım! Bunları yapamazsak, o zaman duvarın bir tanesini yukarıya kadar çıkartıyoruz, öteki duvarlar eksik kalıyor demek...

d. Berat Gecesini İhyâ

Muhterem kardeşlerim! Bu akşamı yarına bağlayan gece, yâni bu akşam Berat gecesidir, Berat kandilidir. “Kulların bir senelik

mukadderatının takdir edildiği gecedir.” diye bazı kitaplarda yazılmıştır. Hadis-i şeriflerde (*leyleten nısfı min şa’banin*) şa’ban’ın on beşinci gecesi diye methedilmiştir. Yâni on dördünü on beşine bağlayan gece... Kur’an-ı Kerim’de buna delâlet eden ayet-i kerimeler vardır.

Bu ay şa’ban ayı, Ramazan’ın evvelindeki aydır. On beş gün sonra artık ramazan geliyor. Hoş gelecek safa getirecek inşaallah... Yâni bu aylar, bu üç aylar kıymetli aylardır. Bu gece de, çok mübarek gecelerden birisidir. Bu günümüzü, bu gecemizi gafletle geçirmeyelim! Peygamber Efendimiz’e salât ü selâmı çokça eyleyelim!

Evimize kucak kucak, tırlarla gıda ve hediye götürelim! Çünkü, bu gece böyle eve bol bol şeyler götürmenin sevap olduğu hadis kitaplarında yazılmıştır. Hediyeler, yiyecekler, içecekler... Artık tır dedim, ağzımdan öyle çıktı. Tırla götüremezsiniz de, haydi hiç olmazsa arabanın arkasına takılan römorkla götürün! Veyahut böyle getiremezseniz bile, hiç olmazsa birkaç file alarak; her çocuğu, hanımı ve sâireyi düşünecek tarzda, kumaşlar, şunlar bunlar filân alarak, kucak kucak hediyelerle gidin!

Salât ü selâmı çokça edin! Bu geceyi ihya etmeye gayret edin! Namazlar kılın; kazaya kalmış namazınız varsa, onları ödeyin! Bilhassa yatsı namazını camide kılırsa bir insan, sabah namazını da camide kılırsa; o geceyi ihya etmiş gibi olur. Bu akşam yatsıda camide olmağa gayret edin! Yarın sabah da camide namaz

kılmaya gayret edin ki, bütün gece ibadet etmiş sevabını oradan da kazanabilirsiniz.

Bugün oruç tutanlar, –Allah oruçlarını kabul etsin– yarın da tutsunlar! Eğer tutmamış olan kardeşlerimiz varsa, yarın da bu berat gecesinin gündüzü olmuş oluyor; oruçla geçirsinler, böylece sevap kazanmış olurlar.

Bir birlerinizle dargınlıklarınız varsa, barışın! Hatalarınız varsa, özür dileyin! İnsanın hatasından dönmesi fazilettir. Birbirinizi sevin ki, Allah da sizi sevsin!

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümle geçmişlerimize rahmet eylesin... Hepinizi, hepimizi daha nice böyle beraat kandillerine, ramazanlara, hayırlı günlere, mübarek vakitlere erdirsin... Ama, bu mübarek vakitler uyanık insanlar içindir, gâfillere bir şey yok... Allah bizi gafletten uyandırsın, bu güzel vakitlerin kıymetini bilmeyi nasib eylesin...

Ömrümüzü rızasına uygun geçirmeyi nasib etsin... Dinimize hizmet etmeyi nasib etsin... Malımızla, canımızla, düşüncemizle, konuşmamızla, işimizle, halimizle İslâm'ı güzel temsil etmeyi, İslâm'a faydalı olmayı Allah cümlemize nasib eylesin...

Bir gün gelip de elbette öleceğiz. İşte bu hayatın sonu ölümdür. Hepimiz öleceğiz, hiç çare yok... Onun için, ölümden korkmaya hiç lüzum yok... Bir kere gelecek çünkü, bir kerecik, bir defacık... Hani bazen doktorlar çocukları teselli etmek için, “Azıcık bir şey duyacaksın, onda sonra bir şey yok!” dediği gibi, insan bir

defa ölecek. Ölümden korkmayan insan, bir defa öleceğini bilen bir insan, rahat eder. Ama ölümden korkan insan, her an ölür.

Ölümden korkmaya lüzum yok, ölüm korkusuyla Allah yolunda çalışmaktan geri durmaya lüzum yok... Allah-u Teâlâ Hazretlerinin kaderi değişmez; ölüm bir an geriye de gelmez, bir an öteye de gitmez. Allah bize ölümümüz geldiği zaman güzel bir hal ile, sâlih bir amel işlerken, sevdiği bir kul durumunda iken, iman-ı kâmil ile, amel-i sâlih ile, Kur'an-ı Kerim ile ve dilimizde ol kelime-i tayyibe-i münciye-i mübareke ki, buyurun:

“Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû” diye diye, iman-ı kâmil ile şu can emanetimizi sahibine teslim etmemizi nasib eylesin...

Öldükten sonra kabrimizi cennet bahçeleri eylesin... Kabirden kalktığımız zaman da, bizi böylece bu camide, bu cuma münasebetiyle şu kandil gününde buluşturduğu gibi; Peygamber SAS Hazretleri'nin Livâü'l-Hamd'ı altında, Hamd Sancağı altında bütün peygamberlerle, siddîklarla, şehidlerle, sâlihlerle beraber haşru cem eylesin...

Mahşer gününün sıkıntılarından bizleri mahfuz eylesin... Arş-ı A'lâ'sının gölgesinde gölgelenen has kullarının zümresine bizleri de dâhil eylesin... Kahrına, gazabına uğratmasın; cehenneme düşürüp ateşlere, nara yakmasın...

İlk giren has kulları, bahtiyar kullar, Peygamber Efendimiz ve sâir sâlihler ile beraber bizi de

cennetine dahil eylesin... Huriler, gılmanlar, hizmetçiler nasib eylesin... Cemâlini görmeyi, selâmına ermeyi, kelâmını kendisinden duymayı nasib eylesin...

Bi-hürmeti esmâihi'l-hüsna ve bi-hürmeti habîbihi'l-müctebâ muhammedini'l-mustafâ ve bi-hürmeti leyleten yevmi'n-nısfı min şa'bân, ve bi-hürmeti leyleti berâeh, ve bir hürmeti's-sâatilletî tüstecâbü fihe'd-deavâti fî yevmi'l-cumuah, ve bi-hürmeti esrârı sûreti'l-fâtihah!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

01. 04. 1988 - Coburg Camii

Melbourne / AVUSTRALYA

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü